

בס"ד. שיחת ש"פ משפטים, פ' שקלים, מבה"ח אדר, ה'תשל"ב.

בלתי מוגה

כ"ק אדמו"ר שליט"א קידש על היין.

א. קריאת פרשת שקלים היא לזכר מחצית השקל שהי' כל אחד מישראל צריך ליתן ללשכה בזמן שביהמ"ק הי' קיים עבור קרבנות הציבור (ושאר עניני ציבור)¹.

[וענין זה התחיל בזמן משה רבינו, בהיות בני' במדבר (לא כמו כו"כ מצוות שקיומן התחיל רק לאחרי הכניסה לארץ), ובזמן משה רבינו גופא, עוד לפני שהיתה העבודה דהקרבת הקרבנות במשכן ("דאקרי מקדש") — שהרי ממחצית השקל נעשו אדני המשכן, כמובא בפרש"י² ש"נתנו כל אחד מחצית השקל, ועלה למאת הככר, שנאמר³ וכסף פקודי העדה מאת ככר וגו' (כהמשך הכתוב⁴: "בקע לגלגלת מחצית השקל .. לשש מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים", וכפי שמבאר רש"י פרטי החשבון), ומהם נעשו האדנים, שנאמר⁵ ויהי מאת ככר הכסף וגו'"].

וקריאה זו נקבעה לשבת שלפני ר"ח אדר (או בשבת ר"ח אדר — כשר"ח אדר חל בשבת) — כי, "באחד באדר משמיעין על השקלים"⁶, ולכן, ביום השבת שלפנ"ז, שהוא "יום הכניסה"⁷ (שבו מתכנסין כל העם לבית־הכנסת), קורין בתורה הפרשה שבה נאמר הציווי דנתינת מחצית השקל (וכמו שבשבת שלפני ר"ח מברכים את החודש, זכר לקידוש החודש בזמן שביהמ"ק הי' קיים, כמו כמה ענינים שעושים "זכר למקדש"⁸).

ב. ובענין זה רואים דבר פלא:

בציווי דנתינת מחצית השקל נאמר⁹: "זה יתנו .. מחצית השקל .. כל העובר על הפקודים מכן עשרים שנה ומעלה".

(6) שם, כז.

(7) מגילה יג, סע"ב. וש"נ.

(8) שם בתחלתה.

(9) ראה גם תר"מ חנ"ח ע' 221. וש"נ.

(10) תשא שם, יג"ד.

(1) ראה חינוך מצוה קה.

(2) עירובין ב, א. וש"נ.

(3) תשא ל, טו.

(4) פקודי לח, כה.

(5) שם, כז.

והנה, התנאי ד"מבן עשרים שנה ומעלה" נאמר גם במנין בני¹¹, אבל שם ישנו תנאי נוסף: "כל יוצא צבא בישראל", ומובן, שכדי להיות "יוצא צבא" לא מספיק הגיל ד"בן עשרים שנה", אלא צריכים להיות ראויים לכך גם מצד בריאות הגוף כו', שהרי בעל מום אינו יוצא למלחמה¹² (וכן "הירא ורך הלבב" ש"ילך וישוב לביתו"¹³). ואף שציווי זה נאמר רק בספר דברים — הרי יש דעה ש"כללות ופרטות נאמרו בסיני", ולכל הדעות "כללות נאמרו בסיני"¹⁴).

וכיון שמספר בני"מבן עשרים שנה ומעלה" שנתנו מחצית השקל שווה למספר ד"יוצאי צבא בישראל" — "שש מאות אלף ושלושת אלפים וחמש מאות וחמשים"¹⁵ — נמצא, שכל בני"מבן עשרים שנה ומעלה היו ראויים להיות יוצאי צבא, היינו, שאצל כולם היתה בריאות הגוף בשלימות, ולא הי' אפילו אחד מהם שיהי' אצלו איזה חסרון בבריאות הגוף.

והרי זה דבר פלא שלמעלה מדרך הטבע לגמרי — שבמספר גדול ביותר של בני", למעלה משישים ריבוא, לא הי' אפילו אחד שיחסר אצלו בבריאות הגוף, אלא אצל כולם היתה בריאות הגוף בשלימות, וכולם היו ראויים להיות יוצאי צבא בישראל¹⁶.

ולהעיר:

ע"פ תורה יש חילוקי דרגות אצל בני" — הן החילוק שבין השבטים, שהרי אינו דומה שבט יהודה שמקום חנייתו הי' בסמיכות למשה רבינו¹⁷, לשבטים שחנו בריחוק מקום, ועד לשבט דן, ירוד שבשבטים¹⁸, שהי' "מאסף לכל המחנות"¹⁹; והן החילוק בכל שבט גופא בין נשיא השבט לשאר אנשי השבט, שביניהם היו "שרי אלפים שרי מאות שרי חמישים ושרי עשרות"²⁰, ועד לאלו שעליהם היו ממונים ה"שרי עשרות".

ואעפ"כ, למרות חילוקים הנ"ל שיש בהם נפק"מ בנוגע לכמה ענינים חשובים, הנה בנוגע לענין ד"יוצא צבא בישראל" שוים כל בני"

16) ראה גם אוה"ח במדבר א, כ.

17) ראה פרש"י שם ג, לח.

18) ראה פרש"י ויקהל לה, לד.

19) בהעלותך יו"ד, כה.

20) יתרו יח, כא"כה.

11) במדבר א, ג. ועוד.

12) ראה ספרי ופרש"י פ' שופטים כ, א.

וראה גם תו"מ חס"ו ע' 368. וש"נ.

13) שופטים שם, ח.

14) חגיגה ו, סע"א ואילך. וש"נ.

15) פקודי שם, כו. במדבר שם, מו.

"מבן עשרים שנה ומעלה", וכולם ראויים לצאת למלחמה כו', לעבור את ה"מדבר הגדול והנורא נחש שרף ועקרב"²¹, עם "ארון ברית ה'"²², באופן ד"קומה ה' ויפוצו אויבך וינוסו משנאיך מפניך"²³, ולבוא אל "ארץ נושבת" (כלשון הכתוב בפ' בשלח²⁴), "ארץ טובה ורחבה"²⁵.

ג. וע"פ האמור כמ"פ שכל ענין בתורה מהוה הוראה לכל הזמנים, וכהלשון בתניא²⁶: "התורה היא נצחית", והיינו, שאפילו בזמן שאין ביהמ"ק קיים, בגלות ובחוץ לארץ, בדור יתום ובעקבתא דמשיחא, הנה כל זמן שלומדים תורה, יש בכל ענין בתורה הוראה נצחית, בכל זמן ובכל מקום — הרי מובן שגם הענין האמור שכל בני"מבן עשרים שנה ומעלה היו יוצאי צבא בישראל, ללא חסרון בכריאות הגוף, מהוה הוראה ולימוד גם בנוגע לזמן הזה.

ולכאורה אינו מובן: איך אפשר לומר שהמעמד ומצב שהי' בזמן משה רבינו, שכל אחד מישראל מבן עשרים שנה ומעלה הי' ראוי להיות יוצא צבא בישראל, שייך גם בנוגע לזמן הזה? !
והגע עצמך:

דורו של משה רבינו הי' דור דעה²⁷, והם היו אוכלי המן — כמדובר בהתוועדות שלפנ"ז²⁸ גדול העילוי דאכילת המן, שהגוף הגשמי הי' ניזון מ"לחם מן השמים"²⁹, שזהו חידוש גדול יותר מהמעמד ומצב דלעתיד לבוא, שאז לא יהי' אכילה ושתי', ויהיו ניזונים מזיו השכינה, ואילו באכילת המן נמשך "לחם מן השמים" באכילה גשמית במדידה גשמית ("עומר לגלגלת"³⁰, "העומר עשירית האיפה הוא"³¹) בגוף גשמי (ע"י כלי העיכול).

ואח"כ נכנסו בני"מ לארץ ישראל, וזכו לבנין ביהמ"ק כו' — כפי שנמשך במשך כו"כ דורות.

ולאח"ז התחיל ענין הגלות, ובזה גופא היו פרטי הירידות כו', עד לזמן הזה, עקבתא דמשיחא, שנמצאים בגלות עמוק וחושך כפול ומכופל כו'.

(27) ראה ויק"ר פ"ט, א. במדבר"ר פי"ט, ג. וש"נ.
(28) שיחת ש"פ בשלח ס"ב (לעיל ע' 175).
(29) בשלח שם, ד.
(30) שם, טז.
(31) שם, לו.

(21) עקב ח, טו.
(22) בהעלותך שם, לג.
(23) שם, לה.
(24) טז, לה.
(25) שמות ג, ח.
(26) רפי"ז.

וא"כ, איך אפשר לומר שהמעמד ומצב שהי' בזמן משה רבינו, מהוה הוראה בנוגע לזמן זה — הרי זה ענין שאין לו ערך ודמיון כלל! ?

ד. ויובן ע"פ מאמר רבותינו נשיאינו הידוע³², שרק הגוף נמצא בגלות, ואילו הנשמה אינה נמצאת בגלות כלל — שמזה מובן, שכאשר יהודי עושה נשמתו עיקר וגופו טפל, אזי אינו נמצא בגלות, שהרי העיקר אצלו היא הנשמה (והגוף נמשך אחר הנשמה), שלא נמצאת בגלות.

וענין זה נעשה ע"י לימוד התורה, כמארו³³ "אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה", כי, כאשר יהודי לומד תורה, ובאופן ש"עוסק בתורה"³⁴, אזי הוא מתעצם עם התורה, וכיון שע"פ תורה הנשמה היא העיקר והגוף הוא הטפל (כמבואר בתניא פרק ל"ב), אזי נעשה כן בפועל גם אצלו, שהעיקר היא הנשמה, ובמילא הרי הוא "בן חורין".

ואע"פ שהגוף מצד עצמו נמצא בגלות, שהרי עדיין לא באה הגאולה, ואפילו לא "אתחלתא דגאולה"³⁵, ואדרבה: נמצאים בחושך כפול ומכופל יותר מכמו שהי' בשנים שלפנ"ז — הרי זה רק בנוגע לעניני הגוף, משא"כ בנוגע לעניני הנשמה שאכן לא נמצאת בגלות.

ולכן יכולים ללמוד הוראות בנוגע לסדר ההנהגה בזמן הגלות מהענינים שהיו בזמן הבית או בזמן משה רבינו במדבר, כמו בנוגע להאמור לעיל שכל אחד מישראל "מבן עשרים שנה ומעלה" ראוי להיות "יוצא צבא בישראל" — כיון שהלימוד עתה הוא בנוגע לעניני הנשמה, והרי הנשמה לא הלכה מעולם לגלות, וגם לא עכשיו, כך, שזהו אותו מעמד ומצב כמו קודם הגלות.

ה. וזוהי ההוראה גם בנוגע לזמנינו זה:

כל אחד מישראל — ללא חילוק אם הוא שייך ל"ראשיכם שבטיכם" או ל"חוטב עציך" ו"שואב מימין"³⁶, אם הוא גדול בידעת התורה או כמו תינוק קטן — אם הוא רק בן אברהם יצחק ויעקב [כולל גם גרים שנתגירו כהלכה ונכנסו תחת כנפי השכינה, שגם הם בני אברהם, ולכן יכולים לומר "לאבותינו"³⁷, ועד שיחוסם גדול יותר כו',

(32) ראה גם לעיל ע' 195. וש"נ.

(36) ר"פ נצבים.

(37) ירושלמי ביכורים פ"א ה"ד. רמב"ם

הל' ביכורים פ"ד ה"ג.

(32) ראה סה"ש תרפ"ז ע' 170. וש"נ.

(33) אבות פ"ו מ"ב.

(34) ראה סה"מ תרצ"ג ע' תצו ואילך.

ועוד.

כידוע אגרת הרמב"ם³⁸ שכתב לעובדי' הגר], ראוי הוא להיות "יוצא צבא בישראל", לצאת לצבא ולכבוש את העולם — "מלאו את הארץ וכבשוה"³⁹, ולעשותו דירה לו ית'⁴⁰.

ואע"פ שכאשר מביט סביבו יכול לחשוב לעצמו: כיצד יוכל לעשות מהעולם דירה לו ית' — הרי מדובר אודות עוה"ז הגשמי והחומרי, שהוא מלא קליפות כו' והרשעים גוברים בו⁴¹, ויש צורך בעבודה קשה ביותר, עד למלחמה עצומה, כדי לפעול בירור וזיכוך בעניני העולם עד שיתעלו ויהיו כלים לאלקות, ואיך יוכל הוא להיות "יוצא צבא בישראל" ולכבוש את העולם, בה בשעה שבעשותו חשבון צדק רואה שהוא רחוק עדיין משלימות העבודה עם עצמו, "קשוט עצמך", וא"כ, איך יוכל להיות אצלו הענין ד"קשוט אחרים"⁴² — הנה על זה אומרים לו, שכל החשבון הנ"ל הוא רק מצד חיצוניות הענינים, משא"כ מצד פנימיות הענינים:

בנוגע לעולם — הרי האמת אינה כמו שנראה בחיצוניות, וכמדובר בהתוועדויות שלפנ"ז⁴³ שלאמיתתן של הענינים הנה העולם הוא "גן", ולא סתם "גן", אלא גנו של הקב"ה, כמ"ש⁴⁴ "באתי לגני", "לגנוני כו' דעיקר שכינה בתחתונים היתה"⁴⁵, וצריך רק ליתן אצבעו הקטנה, ואז יוכל להעלות את ה"אבן" ולהקדישה לה⁴⁶.

ובנוגע לעצמו — אין להתחשב עם המעמד ומצב שנראה בחיצוניות, כפי שהוא מצד הגוף [כולל גם הגוף שבנשמה, כידוע שבכל ענין יש נשמה וגוף, וא"כ, גם בנשמתו ישנו הגוף שבנשמה], אלא לידע את המעמד ומצב כפי שהוא בפנימיות הענינים, מצד הנשמה, שמעולם לא הלכה לגלות, ועד ש"גם בשעת החטא היתה באמנה אתו ית'⁴⁷ (לא רק "היתה באמנה" סתם, אלא "אתו ית'", שקשורה תמיד באלקות), ולכן, מבלי הבט על מעמדו ומצבו בעבר או בהווה, יש בכחו לפעול כל מה

(43) שיחות יו"ד שבט ס"ב ואילך (לעיל ס"ע 117 ואילך). וש"פ בשלה ס"ט (לעיל ע' 181 ואילך).

(44) שה"ש ה, א.

(45) ראה שהש"ר עה"פ. רד"ה באתי לגני תש"י (סה"מ תש"י ע' 111).

(46) ראה קה"ר ושהש"ר בתחלתם.

(47) תניא ספכ"ד.

(38) נדפסה ברמב"ם הוצאת שולזינגר (ג.י. תש"ו) בהוספות לח"א ס"ט. תשובות הרמב"ם (ירושלים תש"כ) כרך ב סרצ"ג.

(39) בראשית א, כח.

(40) ראה תנחומא בחוקתי ג. נשא טז. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפל"ו.

ובכ"מ.

(41) תניא פ"ו. פכ"ד.

(42) ב"מ קז, סע"ב. וש"נ.

שדורשים ממנו, הן בנוגע לעבודתו בעצמו בלימוד התורה וקיום המצוות, והן בנוגע לפעולה בעולם, לכבוש את העולם לעשותו דירה לו ית'⁴⁸.

ו. ויש להוסיף בהלימוד מענין מחצית השקל:

אמרו רז"ל⁴⁹ שהקב"ה הראה למשה רבינו מטבע של אש.

והרי יש שני ענינים ב"אש" — ששורף ומכלה את כל הענינים הבלתי-רצויים, וביחד עם זה, מצרף האש את הזהב, היינו, שמצרף את הענינים הרצויים.

ומזה נמשך גם הכח לפעול בעולם — לשרוף ולכלות את הקליפות כו', ועד — לפעול בעולם הענין ד"כבשוה".
זאת ועוד⁵⁰:

הענין ד"מחצית השקל" מורה שיהודי מצד עצמו הוא רק מחצה, חצי דבר, וגם הקב"ה כביכול הוא רק מחצה⁵¹, וכפי שמצינו במדרשי חז"ל⁵² שבנ"י נקראים "תמתי"⁵³ — "תאומתי", והיינו, שבנ"י ביחד עם הקב"ה הם דבר אחד⁴⁸.

ז. וזוהי כללות ההוראה והעידוד בעבודה שלוקחים מפרשת שקלים על כל הזמנים,

— ובפרט ביום הש"ק שבו קוראים ענין זה בתורה [והרי ענין הקריאה בתורה הוא באופן ש"קורא להקב"ה לבוא אליו כביכול כאדם הקורא לחבירו .. וככן קטן הקורא לאביו"⁵⁴], וגם ההפטרה קשורה עם ענין זה, ועד שעל שם זה נקרא יום השבת כולו, ומזה מובן שבזמן זה מודגשת ההוראה זו ביתר שאת וביתר עוז —

שכל אחד מישראל ידע שהוא ראוי להיות "יוצא צבא בישראל", ולכבוש את העולם.

וענין זה נעשה בכחו של משה רבינו — עליו נאמר⁵⁵ "כי תשא" (לשון יחיד)⁵⁶, ולכן הרי זה שייך לכל אחד שהוא מצאן מרעיתו של

51) ראה גם לקו"ש חל"א ס"ע 132. וש"נ.

52) שהש"ר עה"פ (פ"ה, ב).

53) שה"ש ה, ב.

54) תניא ספ"ל ז.

55) ר"פ תשא.

56) ראה במאמר שנאמר בהתוועדות בתחלתו (לעיל ע' 234).

48) חסר קצת (המו"ל).

49) ירושלמי שקלים פ"א ה"ד. במדב"ר פי"ב, ג. ועוד. הובא בפרש"י עה"ת תשא שם, יג.

50) ראה גם שיחת ש"פ משפטים, פ' שקלים, מבה"ח אדר דאשתקד ס"י ואילך (ת"מ חס"ג ע' 212 ואילך). וש"נ.

משה, ויש בו ניצוץ משה⁵⁷, ובכח זה יכול לעבור את ה"מדבר", ולכבוש את העולם כו'.

ובזה נכללת גם הפעולה בעולם לבטל המעמד ומצב של הגלות, ולפעול בקרוב ממש ביאת משיח צדקנו — שגם ענין זה קשור עם "כי תשא", שקאי על משה רבינו, "גואל ראשון", וכן על משיח, "גואל אחרון"⁵⁸, שאז יהי' המנין האחרון, כמ"ש⁵⁹ "עוד תעבורנה הצאן על ידי מונה", ואז "תרום"⁶⁰ קרן ישראל⁴⁸.

* * *

ח. בנוגע לקרבנות — שעבורם נתנו מחצית השקל — ישנם כמה הגבלות, שהרי רק כהן יכול להקריב קרבנות⁶¹, ורק תמים כו'⁶², והיינו, שהקרבנות הקרבנות אינו ענין ששייך לכל אחד מישראל; והרי החילוק שבין כהן לשאר בני"א אינו רק מצד הגוף, אלא גם מצד הנשמה, כך, שאין זה ענין שיכולים לומר עליו שמצד הנשמה הרי זה שייך לכל אחד מישראל (כמו הענין ד"יוצא צבא בישראל", כנ"ל).

ואעפ"כ, ענין הקרבנות כפי שהוא בזמן הזה, שייך לכל אחד מישראל, שהרי "תפלות כנגד קרבנות תקנום"⁶³, ובענין התפלה אין חילוקים בין בני"א, אלא כולם חייבים בתפלה, ועי"ז יש אצל כל ישראל המעלה שבענין הקרבנות.

ועד"ז מצינו בנוגע למחצית השקל גופא — שאע"פ שבזמן משה הי' החיוב דנתינת מחצית השקל רק "מבן עשרים שנה ומעלה", הרי בזמן הזה המנהג דנתינת מחצית השקל בערב פורים [על יסוד דברי הגמרא "גלוי וידוע לפני מי שאמר והי' העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל, לפיכך הקדים שקליהן לשקליו, והיינו דתנן באחד באדר משמיעין על השקלים"] הוא (לכמה דעות) מבן י"ג ומעלה, ועד שיש נוהגין שהאב נותן מחצית השקל גם עבור הילדים שלפני בר מצוה, וגם עבור הנשים (והבנות)⁶⁴.

ונמצא שיש מעלה בזמן הזה לגבי הזמן של משה — שבזמן משה

(57) ראה שם רפמ"ב.
 (58) ראה שמור"ר פ"ב, ד"ו. דב"ר ספ"ט. רפ"ט.
 (62) ראה שם רפ"ו.
 (63) ברכות כו, א"ב.
 (64) ראה נטעי גבריאל הל' פורים רפכ"ז.
 (59) ירמ' לג, יג. וראה תנחומא תשא ט.
 (60) במדב"ר פ"ב, יא. וש"נ.
 (61) ראה רמב"ם הל' ביאת המקדש.
 (62) רפ"ט.
 (63) ראה שם רפ"ו.
 (64) ראה נטעי גבריאל הל' פורים רפכ"ז.
 (59) ירמ' לג, יג. וראה תנחומא תשא ט.
 (60) במדב"ר פ"ב, יא. וש"נ.
 (61) ראה רמב"ם הל' ביאת המקדש.
 (62) רפ"ט.
 (63) ראה שם רפ"ו.
 (64) ראה נטעי גבריאל הל' פורים רפכ"ז.
 (59) ירמ' לג, יג. וראה תנחומא תשא ט.
 (60) במדב"ר פ"ב, יא. וש"נ.
 (61) ראה רמב"ם הל' ביאת המקדש.
 (62) רפ"ט.
 (63) ראה שם רפ"ו.
 (64) ראה נטעי גבריאל הל' פורים רפכ"ז.

היו הגבלות בנתינת מחצית השקל, ואילו בזמן הזה שייך הענין דמחצית השקל לכולם, כמו בענין הקרבנות, שבזמן משה היו בזה הגבלות, ואילו בזמן הזה שייך ענין הקרבנות (ע"י תפלה) לכולם.

ט. ועפ"ז ניתוסף גם בהאמור לעיל שכל אחד מישראל "מבן עשרים שנה ומעלה" ראוי להיות "יוצא צבא בישראל" ולכבוש את העולם — שגם אלו שהם בני י"ג שנה ומעלה יכולים להיות "יוצאי צבא" ולכבוש את העולם.

ויתירה מזה — שגם נשים יכולות לכבוש את העולם, כי, אע"פ ש"איש דרכו לכבוש ואין אשה דרכה לכבוש"⁶⁵, אלא "כל כבודה בת מלך פנימה"⁶⁶, הרי כיון שהאשה היא "עזר כנגדו"⁶⁷, יש לה חלק בפעולתו של האיש בכיבוש העולם⁶⁸. ושניהם יחדיו פועלים הענין ד"ושכנתי בתוכם"⁶⁹ בכל בית בישראל⁴⁸.

ולכל לראש צריך לכבוש את הד' אמות שלו, וגם חוץ לד' אמותיו — לקרב יהודים נוספים, מבלי הבט על החיצוניות שלהם — "אל תבט אל מראהו"⁷⁰, אלא יש להביט עליו כפי שהוא מצד נשמתו, ולהתעסק עמו באופן ד"ואהבת לרעך כמוך"⁷¹, היינו, שהאהבה אל הזולת צריכה להיות כמו אהבת עצמו, שהיא באופן ש"על כל פשעים תכסה אהבה"⁷². וענין זה שייך לכל אחד מישראל, וכיון ש"אין הקב"ה בא בטרונאי עם בריותיו"⁷³, בודאי ניתנו לו כחות על זה כו'⁴⁸.

י. ויש להוסיף שענין זה נוגע במיוחד לצעירים:

הענין ד"יוצא צבא" — שייך יותר לצעירים שהם בעלי כח, וכמובן שאינו דומה מי שהוא "בן עשרים שנה ומעלה" — שאז יש ריבוי כח, כמארוז"⁷⁴ "בן עשרים לרדוף (שקשור עם ענין הכח*)", בן שלושים

(* כדמוכח מזה שאז יוצא צבא, וראה פי' מחו"ו והגר"א. ופרש"י צע"ג (והיפך דמחו"ו שהוא תלמידו), ועיין שה"ג⁷⁵ דעות האם הוא לרש"י. וראה ב"ר פי"ד, ז: "עלם .. כבני כ' שנה".

70) שמואל-א טז, ז.	65) יבמות סה, ב.
71) קדושים יט, יח.	66) תהלים מה, יד. הובא ברמב"ם הלי' אישות פי"ג הי"א.
72) משלי יו"ד, יב.	67) בראשית ב, יח-כ.
73) ע"ז ג, סע"א.	68) ראה גם תו"מ ח"ז ס"ע 195. חנ"ט
74) אבות ספ"ה.	ס"ע 408 ואילך.
75) ערך רש"י. וראה גם תו"מ חנ"ג ע' 177. וש"נ.	69) תרומה כה, ח.

לכח" — לגבי מי שמתקרב לבן ששים, שאז נעשה חילוק באין ערוך לגבי דיני ערכין⁷⁶, ואין להשוות את כחו לכחו של בן עשרים.

ומזה מובן בנוגע להאמור לעיל שכל אחד מישראל ראוי להיות "יוצא צבא בישראל" ולכבוש את העולם, שענין זה שייך ביותר לצעירים, ועליהם מוטלת האחריות בנוגע לכיבוש העולם כו'.

ועד"ז בנוגע לאלו שעמהם צריכים לפעול — שעיקר ההשתדלות המאמץ והיגיעה צ"ל בנוגע לפעולה עם הצעירים, ולא כטעות העולם שיותר קל לפעול על מבוגרים, אלא אדרבה: עם צעירים יכולים לפעול הרבה יותר, כדברי הגמרא⁷⁷ "אשרי מי שעושה תשובה כשהוא איש" (כשהוא בחור בכחו), כך, שאינו דומה קירובו של צעיר לתומ"צ לקירובו של מבוגר כו'.

ואשרי חלקם של אלו המתעסקים עם הזולת ובפרט עם הצעירים לקרבם כו', ובודאי יצליחו בזה, ויזכו לראות פירות ופירי פירות כו'⁴⁸.

וכאשר יפעלו שכל אחד מישראל יכנס בצבא ה', וכולם יחד יכבשו את העולם — אזי יקויים מ"ש בסיומה של פרשת שקלים: "לכפר על נפשותיכם"⁷⁸, ולא רק כפרה ומחילה וסליחה על חטאים, אלא גם הענין היותר נעלה בכפרה — שנעשה "מרוצה וחביב לפניו ית' כקודם החטא"⁷⁹, וכמ"ש הרמב"ם⁸⁰ ש"צועק ונענה מיד שנאמר⁸¹ והי' טרם יקראו ואני אענה", וכמ"ש לפני"ז⁸² ש"כבר הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה. . ומיד הן נגאלין" (כפי שמבאר רבינו הזקן באגה"ת⁸³), בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, בקרוב ממש.

* * *

יא. מאמר (כעין שיחה) ד"ה כי תשא גו'.

* * *

יב. כרגיל ללמוד פסוק בפרשת השבוע עם פירוש רש"י:

בפרק כ"ג פסוק י"ט נאמר: "ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלקיך". ורש"י מעתיק את התיבות "ראשית בכורי אדמתך", ומפרש: "אף השביעית חייבת בביכורים, לכך נאמר אף כאן בכורי אדמתך".

(80) ה' תשובה פ"ז ה"ז.

(81) ישעי' סה, כד.

(82) שם ה"ה.

(83) פי"א.

(76) בחוקתי כז, ז.

(77) ע"ז יט, רע"א (ובפרש"י).

(78) תשא ל, ט-טז.

(79) תניא אגה"ת רפ"ב.

ובפשטות — הקושי בפסוק זה הוא שלכאורה אין כאן מקומה של מצות ביכורים? ועל זה מפרש רש"י, שפסוק זה בא בהמשך למש"נ לפנ"ז⁸⁴ "והשביעית תשמטנה ונטשתה", והחידוש הוא שאעפ"כ חייבת בשביעית בביכורים.

וכפי שפירש רש"י בפסוק⁸⁵ "וביום השביעי תשבות", "אף בשנה השביעית לא תעקר שבת בראשית ממקומה, שלא תאמר הואיל וכל השנה קרוי' שבת, לא תנהג בה שבת בראשית"; ועד"ז בפסוק⁸⁶ "שלש פעמים וגו'", "לפי שהענין מדבר בשביעית, הוצרך לומר שלא יתעקרו שלש רגלים ממקומן".

וְלֹא־הָעִיר: יש מפרשים⁸⁷ שהפיסקא "אף השביעית חייבת בביכורים" טעות סופר היא, "דאיך שייך דיהי' השביעית חייב בביכורים, שאיך קורא אני כאן ועתה הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה אשר נתת לי"⁸⁸, דהא לא נתן לו, ואיך שייך שחייב בביכורים". ואכן "בקצת נוסחאות אינו כתוב אלא בכורי אדמתך, אדם נכנס לתוך שדהו וכו'"⁸⁹. אבל⁹⁰ בפשטות, בא פירוש רש"י זה לבאר השייכות של מצות ביכורים לענין שביעית, כמו שבת ושלש רגלים, שכולם נוהגים גם בשביעית, כנ"ל].

יג. ורש"י אינו מסתפק בכך, ומוסיף אריכות שלימה בנוגע למצות ביכורים: "כיצד, אדם נכנס לתוך שדהו ורואה תאנה שבכרה, כורך עלי' גמי לסימן ומקדישה".

ואינו מובן:

(א) הן אמת שכך מקיימים מצות ביכורים (כמבואר במשנה במסכת ביכורים⁹¹), אבל מה נוגע לפרש כאן כיצד מקיימים מצות ביכורים?

וכשם שבנוגע לתרומה ומעשר שנזכרו לעיל: "מלאתך ודמעך (התרומה) לא תאחר" (שלא יקדים תרומה לביכורים ומעשר לתרומה)⁹², לא הוצרך רש"י לפרש כיצד מפרישים תרומה ומעשר, כיון שזהו דבר המובן בפשטות — כך לא הוצרך לפרש כיצד מקיימים מצות ביכורים?! ואדרבה: נתבאר לעיל שהקושי שבגללו הוצרך רש"י לפרש פסוק זה הוא — שלכאורה אין כאן מקומה של מצות ביכורים (ורק בגלל

(89) רא"ם כאן.

(90) ראה גם תו"מ חנ"ב ע' 197.

(91) רפ"ג.

(92) כב, כח (ובפרש"י).

(84) שם, יא.

(85) שם, יב.

(86) שם, יז.

(87) גו"א כאן. וראה גם רא"ם כאן.

(88) תבוא כו, יו"ד.

שפרשה זו מדברת אודות שביעית, הוצרך הכתוב לומר ש"אף השביעית חייבת בביכורים". וא"כ, בהמשך פירושו "כיצד כו'", מתעורר קושי זה על רש"י עצמו!

(ב) לאידך גיסא: אם מאיזה סיבה שתהי' יש צורך לבאר כאן פרטי הענינים דמצות ביכורים, הי' רש"י צריך לבאר זאת בפסוקים שלפנ"ז: בפסוק "וחג הקציר בכורי מעשיך", "הוא חג שבועות", "שהוא זמן הבאת ביכורים כו"⁹³, ועוד לפנ"ז — בפסוק "מלאתך ודמעך לא תאחר", "מלאתך, חובה המוטלת עליך כשתתמלא תבואתך להתבשל, והם ביכורים"⁹² — כדרכו של רש"י לבאר הענין בפעם הראשונה, ולא בפעם השני; ואם שם לא ביאר רש"י זאת, בגלל שאין זה מקומו — למה מבאר זאת כאן?

יד. וממשיך רש"י בפירושו ומוסיף ענין שלישי: "ואין ביכורים אלא משבעת המינין האמורין במקרא"⁹⁴ ארץ חטה ושעורה וגו'". ואינו מובן:

(א) מדוע צריך רש"י להוסיף עוד פרטי דינים בנוגע למצות ביכורים — מאיזה מינין מביאים ביכורים, בה בשעה שאין כאן מקומה של מצות ביכורים, כנ"ל?

(ב) לאידך גיסא: אם צריך לפרש כאן מאיזה מינין מביאים ביכורים — הי' רש"י צריך למנות את כל שבעת המינין, או רק לציין המקרא "ארץ חטה וגו'" (ולסמוך על זה שיראו שם את כל שבעת המינין), ללא הוספת "ושעורה", או (אם רצונו להוסיף עוד מין מלבד חטה) להביא מהמקרא גם "ותאנה", בהמשך למ"ש בפירושו "תאנה שבכרה", ומדוע כותב "ארץ חטה ושעורה (ושאר המינין רק ברמז) וגו'?"

(ג) למה העתיק רש"י תיבת "ארץ" — בה בשעה שנוגע רק שבעת המינין, "חטה ושעורה וגו'?"

טו. גם צריך להבין בנוגע לתיבות שמעתיק רש"י מהפסוק — כמדובר כמ"פ שגם בזה מדייק רש"י:

(א) מדוע מעתיק מהפסוק גם תיבת "ראשית", שאינו מפרשה? — וכפי שרואים בפירושו רש"י עצמו: "לכך נאמר אף כאן בכורי אדמתך", ולא כתב "ראשית בכורי אדמתך" [ולהעיר שיש גירסא בפירושו רש"י: "לכך נאמר אף כאן ראשית בכורי אדמתך", אבל ברוב הדפוסים לא

מופיעה תיבת "ראשית"]. וא"כ, למה הוצרך רש"י להעתיק מהפסוק גם תיבת "ראשית"?

ולהעיר: כיון שרש"י ממשיך לבאר כיצד מקיימים מצות ביכורים, הי' מקום להעתיק גם את התיבות "תביא בית ה' אלקיך". ואעפ"כ, לא מעתיק רש"י תיבות אלו, אלא מעתיק תיבת "ראשית", שאינו מבארה! (ב) מדוע מעתיק רש"י תיבת "אדמתך"?

יש אמנם לימוד מתיבת "אדמתך" — שאין מביאים ביכורים אלא מאדמה ששייכת לישראל⁹⁵. אבל רש"י אינו מביא לימוד זה, וא"כ, למה מעתיק גם תיבת "אדמתך"?

[ולהעיר, כיון שרש"י מבאר פרטי הענינים דמצות ביכורים, הי' מקום להעתיק התיבות "תביא בית ה' אלקיך", שכל זה נעשה בכדי להביא בית ה' אלקיך, אבל רש"י אינו מעתיק תיבות אלו, כי אם התיבות "ראשית" . . אדמתך", שאינו מפרשם].

וכל הדיוקים האמורים לעיל (ועוד דיוקים נוספים), צריכים להיות מובנים באופן המוכרח בפשטות הכתובים, וכפי שיתבאר לקמן.

טז. המשך הביאור בפירושו רש"י בפ' בשלח על הפסוק⁹⁶ "ויבוא בין מחנה מצרים" — נכלל בשיחת ש"פ בשלח סי"ד ואילך⁹⁷.

* * *

יז. בהערות אאמו"ר⁹⁸ על מאמר הזהר⁹⁹ "כד האי נשמתא נפקת מהאי עלמא זכייא נקיי" ברירה, קוב"ה אנהיר לה בכמה נהורין", מתעכב על דיוק הלשון "זכייא נקיי" ברירה" (שג' הלשונות הם בודאי בדיוק¹⁰⁰, ובפרט שענין זה נזכר גם לעיל בזהר, ושם נאמר רק לשון אחד), ומבאר: "הג' לשונות י"ל לנגד נר"נ. גם לנגד מח' דבור ומעשה".

ולהעיר, שבנוגע ל"נר"נ" שכותב בר"ת, אי אפשר לדעת אם כוונתו מלמטה למעלה: נפש רוח נשמה, או מלמעלה למטה: נשמה רוח נפש. אבל ממ"ש לאח"ז "מח' דבור ומעשה", בסדר דמלמעלה למטה, מובן, שגם הסדר דנר"נ הוא מלמעלה למטה: נשמה רוח נפש.

וממשיך: "גם לנגד הג' בחי' שבכלים חיצון תיכון פנימי (ואז

(99) ח"ב צז, א.

(95) ב"ב פא, א.

(100) כפי שמצינו אצל רבינו הזקן,

(96) יד, כ.

שמבאר ענינים בזהר ומדייק בכל תיבה,

(97) לעיל ע' 184 ואילך.

וכמבואר גם בהקדמה לביאורי הזהר.

(98) לקוטי לוי"צ הערות לזח"ב ע' פח.

קוב"ה אנהיר לה בכמה נהורין, בחי' אורות). והיינו, שתכלית השלימות של הכלים היא שנמשכים בהם האורות, ולכן, כשם שבאורות ישנם ג' ענינים, הנה גם בכלים יש ג' בחי', חיצון תיכון פנימי.

ומסיים: "והכל עולה בקנה אחד וכמובן", והיינו, שכל הפירושים האמורים בג' הלשונות, כפי שהם בנשמה (נר"נ), בעבודת האדם (מחשבה דיבור ומעשה), ובבחי' הכלים (חיצון תיכון פנימי), קשורים זב"ז וענינם אחד, אלא שכל אחד מהם הוא בנוגע לפרט אחד: בנשמה, בעבודת האדם ובכלים.

אמנם, פירוש זה אינו מספיק, כי, משמעות דברי הזהר היא שג' הלשונות "זכייא נקיי' ברירה" הם באותו ענין ובאותה מדרגה, ואילו ע"פ פירוש אאמו"ר מדובר אודות ג' דרגות שונות, הן בנשמה, הן בעבודת האדם והן בבחי' הכלים.

ולכן מוסיף עוד פירוש: "גם י"ל, זכייא בקיום מ"ע, נקיי' במל"ת, ברירא בלימוד התורה", שעפ"ז מדובר אודות דרגא אחת, אלא שיש בה ג' ענינים. ומסיים: "ואז קוב"ה אנהיר לה בכמה נהורין, מפני שעסקה במצות ותורה, שנר"י¹⁰ מצוה ותורה אור".

וכמדובר כמ"פ שמצד קוצר הנייר ביאר אאמו"ר רק ענינים כאלו שהמעייץ לא יתפוס בעצמו, ובנוגע לשאר הענינים סמך על המעייץ שיתפוס בעצמו. ובנדר"ד, לא ביאר בפירוש השייכות של ג' הלשונות "זכייא נקיי' ברירה" לג' הענינים דנר"נ, מחשבה דיבור ומעשה, מ"ע ומל"ת ולימוד התורה, כיון שסמך שיבינו לבד השייכות שביניהם. וכפי שיתבאר לקמן.

יח. הביאור בפירוש רש"י:

הקושי בכתוב הוא — כאמור לעיל — מהי השייכות של מצות ביכורים לפרשה זו שמדברת אודות שביעית. ועל זה מפרש רש"י, שהכתוב מחדש שאע"פ ש"השביעית תשמטנה ונטשתה", מ"מ, "אף השביעית חייבת בביכורים, לכך נאמר אף כאן בכורי אדמתך".

אבל כאן נשאלת שאלה: "כיצד" — איך נכנס אדם לשדהו ליטול הביכורים בשנה השביעית שבה אסור ללקט את הפירות?!

כלומר: אין כוונת רש"י לבאר "כיצד" מקיימים מצות ביכורים — כשם שלא פירש זאת בפסוקים שלפנ"ז שבהם נזכרה מצות ביכורים או

תרומה (ולכן אינו מזכיר גם סיום הפסוק: "תביא בית ה' אלקיך", כיון שאין בזה חידוש); אלא השאלה היא כיצד בא אדם ללקט ביכורים בשנה השביעית שבה אסור ללקוט הפירות.

ועל זה מבאר רש"י: "אדם נכנס לתוך שדהו רואה תאנה שבכרה כורך עלי' גמי לסימן ומקדישה", והיינו, שרק "כורך עלי' גמי לסימן" (אבל אינו מלקטה מן האילן), ופעולה זו מותרת גם בשביעית.

והטעם שמביא דוגמא מ"תאנה שבכרה" — כי בפסוק נאמר "ראשית בכורי אדמתך", והמין שגמר בישולו לראשונה מכל שאר מיני הפירות הוא מין התאנה, וכפי שזוכר הבן חמש למקרא מה שפירש רש"י בנוגע לשהה העתים ד"זרע וקציר וקור וחום וקיץ וחורף"¹⁰², ש"קיץ" "הוא זמן לקיטת תאנים וזמן שמייבשים אותן בשדות ושמך קיץ", וש"מ דאין מוקדם (קיץ) לפניו".

ועדיין אינו מובן מדוע נקראת "תאנה" "ראשית בכורי אדמתך" — הרי גמר צמיחת התבואה הוא לפני גמר צמיחת התאנה?

אך ענין זה הבהיר כבר רש"י במ"ש לפני¹⁰³ "ששתי הלחם הבאים בעצרת היו מתירין החדש למנחות ולהביא ביכורים למקדש" — שמזה מובן שהבאת הביכורים היא לאחרי שכבר הביאו שתי הלחם, כך, שעכשיו כבר לא מדובר אודות תבואה, אלא רק אודות פירות האילן, שבהם התאנה היא "ראשית בכורי אדמתך".

ועדיין שואל הבן חמש למקרא: הרי יש פירות שנגמרים לפני תאנה, ולמה מזכיר רש"י תאנה דוקא?

ועל זה מבהיר רש"י ש"אין מביאים ביכורים אלא משבעת המינין", ובין שבעת המינין — חוץ מחטה ושעורה (תבואה) שלא מדובר אודותם, כיון שכבר הביאו מהם למקדש — תאנה היא "ראשית בכורי אדמתך".

ולכן מדייק רש"י "שבעת המינין האמורין במקרא ארץ חטה ושעורה וגו'" — שכוונתו לרמז שאע"פ שחטה ושעורה נגמר בישולם לפני תאנה, מ"מ, אינו מביא דוגמא מהם, כיון שזמן הבאת הביכורים הוא לאחרי שכבר הביאו למקדש מהתבואה החדשה, ועתה צריכים להביא ממיני הפירות שבשבעת המינין, שבהם התאנה היא "בכורי אדמתך"¹⁰³.

(103) חסר סיום הענין (המור"2).

(102) נח ח, כב.

יט. המשך הביאור בסיום מסכת מדות (כולל מענה על שאלות¹⁰⁴) — נכלל בשיחת יו"ד שבט סכ"ד¹⁰⁵.

(ובין הדברים אמר:) נזדמן לי לאחרונה לעיין בספר משכנות לאביר יעקב¹⁰⁶, ששקו"ט (גם עם בעל האבני נזר¹⁰⁷) אם בזמן הזה ישנו חיוב שמירת ביהמ"ק¹⁰⁸: אם השמירה היא מלסטים כו' — אין זה שייך בזמן הזה, אבל אם השמירה מצד כבוד, ש"אינו דומה פלטרין שיש עליו שומרין כו"¹⁰⁹, הרי כיון שקדושת ביהמ"ק ישנה גם בזמן הזה (שאסור ליכנס למקום המקדש, בגלל העדר הטהרה כו'), יש מקום לומר שגם בזמן הזה יש חיוב שמירה.

ובעולת תמיד להרה"צ ממונקאטש¹¹⁰ הקשה על זה — כדרכו "בסופה וסערה"¹¹¹ ("ער מאכט פון דעם אַ גאַנצן שטורעם") — היתכן לומר שבזמן הזה יש חיוב שמירת ביהמ"ק.

אבל, לאחרי העיון שם, הנה לא כל מה שהקשה עליו הוא בהכרח כו', כך, שסברא זו אינה מושללת לגמרי, ואדרבה, בכמה פרטים נראים דבריו כו'.

כ. בסיום הביאור בפירוש רש"י בפ' בשלח (כנ"ל סט"ז), בהמשך להמדובר אודות הענן שהבדיל בין מצרים לישראל — אמר:

ומכאן באים לענין הידוע שמדברים אודותיו תמיד — בנוגע לגזירה של "מיהו יהודי" — שיש בזה הוראה מהמדובר לעיל:

בזמן קרי"ס, שהי' לפני מ"ת, לפני ש"אתה בחרתנו מכל העמים" — שענין זה נתחדש במ"ת, כמ"ש רבינו הזקן¹¹² בנוגע לכוונה בברכות ק"ש: "כשיאמר ובנו בחרת יזכור מתן תורה" — הי' כבר עמוד הענן שהבדיל בין ישראל למצרים, ולא עוד אלא שפעל "להחשיך למצרים", שלא ידעו היכן נמצאים בני".

ובמכ"ש וק"ו בנוגע לזמן שלאחרי מ"ת, שבודאי ישנה הבדלה בין יהודים לגוים, באופן שגוים אינם יודעים כלל היכן נמצאים בני! אפילו

ולאח"ז נסע לא"י (לירושלים).

(107) יו"ד סתמ"ט.

(108) ראה גם התוועדויות תש"נ ח"ג ע' 86 ואילך.

(109) רמב"ם הל' ביהב"ח רפ"ח.

(110) בתחלתו.

(111) ראה גם אג"ק ח"ט ע' לד.

(112) שו"ע אור"ח ס"ס ס"ד. וש"נ.

(104) כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר, שבין השאלות ששאלו, יש ענינים שכבר נתבארו במפרשים, ולכן אין צורך להתעכב עליהם, כי אם על ענינים שלא נתבארו במפרשים.

(105) לעיל ע' 137 ואילך. וש"נ.

(106) ח"א — להרהמ"מ גלבשטיין (כ"ק אדמו"ר שליט"א הזכיר, שהי' חסיד גדול, והי' תחילה אצל הצ"צ, ואח"כ נסע לגור,

גוי יודע שיהודי נמצא בעולם אחר לגמרי, כיון שהמציאות של בני"ה היא מציאות אחרת לגמרי (כמובן גם מזה ש"גר שנתגייר כקטן שנולד דמי"113, היינו, שנעשה מציאות חדשה), שגוים אין להם מושג כלל מהי מציאות זו!

ומזה מובן גם בנוגע לימינו אלה — שמבלי הבט על כך ששורר חושך גדול כל כך עד שיש נתינת מקום לבטל ח"ו את המחיצה שבין ישראל לעמים, הנה עז"נ⁹⁶ "ויהי הענן והחושך" — למצרים, היינו, שהחושך גופא הבדיל בין מצרים לישראל.

וכיון שכן, הרי ברור הדבר והכל יודעים שגיוור מוכרח להיות כהלכה דוקא, וללא גיוור כהלכה אי אפשר להיות יהודי⁴⁸.

כא. ובנוגע לאלו שמתנגדים לכך, הנה "מאויבי תחכמני"¹¹⁴ — שהטענות שלהם עצמן מוכיחות עד כמה מופרך הדבר:

בנוגע לפס"ד של הרבנות הראשית שחייבים לפרוש מהממשלה¹¹⁵ — טוענים, שאין בו קביעות זמן.

אבל, בפס"ד הנ"ל נאמר עוד דבר (כפי שיכולים לראות בהעתק הצילום¹¹⁶) — שהפקיד האחראי על הרישום, אסור לו לחתום ולאשר רישום בתור יהודי למי שלא נתגייר כהלכה.

וכאן לא שייך לטעון שאין קביעות זמן, שהרי ההוראה שאין לאשר גיוור שלא כהלכה אינה תלוי' בזמן מסויים.

ומזה מוכח שכל הטענות שלהם אינם אלא בגלל שמחפשים כל מיני תירוצים כדי להצדיק את עצמם... ועד כדי כך, שישנו גם מי שיצא בכל התוקף להכחיש מכל וכל את קיומו של הפס"ד!

כב. ועד"ז בנוגע לטענה שהדרישה להכיר רק בגיוור כהלכה היא היפך הדמוקרטי' — בה בשעה שההיפך הוא הנכון:

יש פרוטוקול שנתפרסם מהאסיפה של הרבנות הראשית, אבל הושמט ממנו החלק שבו מסופר אודות אסיפה שנערכה במעמד ראש הממשלה, שבה נשאלה ראש הממשלה מדוע לא נאמר בחוק שחייב להיות גיוור כהלכה (כפי שסוכם בתחילה, ורק לאח"ז בא שר המשפטים והשמיט תיבת "כהלכה" על דעת עצמו, בניגוד למה שסוכם), והשיבה,

(116) נעתק במכתב א' דר"ח אדר שנה זו (אג"ק חכ"ז ע' שמא).

(113) יבמות כב, א. וש"נ.

(114) תהלים קיט, צח.

(115) ראה גם לעיל ע' 198. וש"נ.

שהיא באמת לא יודעת מה הסיבה לכך, והיא תשתדל לתקן זאת, שיהי' כתוב בפירוש שצריך להיות גיור כהלכה.

(כ"ק אדמו"ר שליט"א הפסיק ואמר:) אוסיף ואחזור זאת שנית, כדי שלא יהי' מקום לנוסחאות שונות: ראש הממשלה אמרה — במענה לשאלה — שאיננה יודעת מדוע הושמטה תיבת "כהלכה", והיא תפעל לתקן זאת!

הפרוטוקול הנ"ל התפרסם ב"עיתון", מלבד החלק הנ"ל שלא התפרסם (מאיזו סיבה שתהי' — אם בגלל שלא רצו להסתכסך עמהם, או בגלל שהם בעצמם לא רצו לפרסם זאת), אבל כנראה שהגיע ל"מערכת" הנוסח בשלימותו, כפי שנרשם ע"י מי שלא היתה לו פני' וכתב את הדברים כפי שהם, כך, שיש כמה שראו זאת, ובמילא, אי אפשר להכחיש זאת, כיון שזהו מילתא דעבידא לאגלוויי. — כבר הזכרתי זאת פעם ברמז, אבל עכשיו כבר מותר ומצוה לגלות זאת!

כלומר: הסיבה לכך שלא נאמר שחייב להיות גיור כהלכה, היא, בגלל אדם אחד שעשה זאת על דעת עצמו. אלא שלאח"ז הוצרכו חברי מפלגתו להגן עליו, אע"פ שהם בעצמם לא מסכימים לכך. ולאחרי כל זה, באים הם וטוענים, שהדרישה שגיור יהי' רק כהלכה היא היפך הדמוקרטי!...

כג. ועד"ז בנוגע לעירוב ענינים אחרים שאין להם שייכות כלל ל"מיהו יהודי", ורק בגלל שאין מה לענות, נטפלים אליהם. ולדוגמא: הטענה שאינני יכול להרעיש אודות "מיהו יהודי", כיון שמעולם לא באתי לא"י אפילו לביקור... וכמדובר כמ"פ שאין שום קשר ושייכות בין הדברים.

וכן מערבים בזה מה שהרעשתי בשעתו נגד ההפגנות בנוגע ליהודי רוסיא¹¹⁷, שלא זו בלבד שאין בהם תועלת, אלא אדרבה, עי"ז מרגיזים את הגוי, ובכך גורמים שהמצב יהי' גרוע יותר. ועל זה טוענים, שאודה שטעיתי, שהרי רואים בפועל שכו"כ יהודים יצאו משם מאז שהתחילו ההפגנות; וכשם שטעיתי בענין ההפגנות — טוענים הם — הנני טועה גם בענין של "מיהו יהודי".

ובכן, נוסף על האמור שאין מקום לערב את ענין ההפגנות בנוגע ליהודי רוסיא עם הענין של מיהו יהודי, שהם ענינים שונים שאינם

שייכים זל"ז — הנה גם בקשר להפגנות בנוגע ליהודי רוסיא אין הצדק עמהם, כדלקמן.

כד. אודות ההפגנות הנ"ל הרעשתי כבר לפני שנתיים, שלחתי שליח למארגני ההפגנות שימתינו לכל-הפחות חדשיים, כדי שלא להזיק לקבוצה של מאה יהודים לערך שעמדו לצאת משם. — היום הם כבר לא שם, אבל אז, היו עדיין שם, והי' משא ומתן אודות יציאתם משם, ולכן בקשתי שידחו את ההפגנות, כדי שלא להזיק להם. אבל הם לא נענו לבקשתי, וערכו את ההפגנות, ובגלל זה, אותם מאה יהודים לא יצאו משם, והוצרכו להשאיר שם עוד שנה וחצי!

אמרתי אז, שיהודי רוסיא יצאו משם במשך הזמן, ואכן רואים עכשיו ב"ה שהם יוצאים משם, אבל ביקשתי שלא יקלקלו זאת ע"י עריכת הפגנות.

המציאות היא שההפגנות רק מקלקלות, כיון שע"ז מרגיזים את ממשלת רוסיא, ובכך גורמים שיעשו להיפך.

ואלו שטוענים שההפגנות מועילות — הרי זה או בגלל שהם לא מתחילים להבין בכלל מה אמורה להיות המטרה והתכלית של ההפגנות, או שהם בעצמם יודעים שההפגנות אינן מועילות, אלא הם מנסים לרמות את העולם כו'.

כשיגשו למישהו, אפילו למארגני ההפגנות בעצמם, וישאלו, מה רוצים ומצפים להשיג ע"י עריכת ההפגנות — אזי תהי' התשובה, שהכוונה היא לפעול שישחררו כמה עשרות יהודים, ולכל היותר מאה יהודים; בנוגע למספר גדול יותר — אין להם אפילו הוה-אמינא להשיג ע"י עריכת הפגנות.

אך בפועל רואים שבמשך החדשים האחרונים יצאו למעלה מ-13.000 יהודים, והרי לא יתכן לומר שגרמו לכך ההפגנות שנערכו ב"טיימס-סקווער", ב"דאונינג-סטריט" בלונדון או במלבורן; לא זו היתה הכוונה של מארגני ההפגנות, שידעו שאין בכחן של הפגנות לפעול זאת; הכל מודים שהסיבה לכך ששיחררו יהודים רבים כ"כ, היא, בגלל שה"קרמלין" שינה את המדיניות, וכל הפוליטיקאים מתייגעים להבין את סיבת הדבר ומחפשים סיבות שונות לכך, אבל אף אחד לא טוען שזהו בגלל ההפגנות.

מה כן פעלו ההפגנות? — שהרגו עשרות יהודים, והגלו מאות יהודים לסיביר (והרי כל אחד יודע שגלות לסיביר היא קרוב למיתה),

וקיפחו את פרנסתם של אלפי יהודים, שגם זה מהוה עונש קשה עבורם! — הנני אומר זאת במלוא האחריות, על סמך ידיעות ברורות במאה אחוז, שאלו הם התוצאות של ההפגנות!

ומה שלאח"ז שיחררו יהודים רבים כ"כ — הרי זה ממש נס שלמעלה מדרך הטבע לגמרי, שלמרות ההפגנות שבודאי הרגיזו אותם, לא פעל הדבר שיתחרטו וישנו את החלטתם, אלא התירו ליהודים לצאת; והלואי שגם הלאה ימשיכו להתיר ליהודים לצאת.

כשהרעשתי נגד ההפגנות, טענו, שהסיבה לכך היא בגלל שאני כועס שלא מצייתים לי... אבל, לא זה הוא הנושא; נוגע כאן הענין, שבגלל ההפגנות הרגו עשרות יהודים, הגלו מאות יהודים וקיפחו פרנסת אלפי יהודים! ולמרות שהם יודעים זאת, הרי הם מנהלים מלחמה, כדי להראות מי ינצח!... אבל לאמיתו של דבר, לא נוגע כאן ענין של נצחון; אם אפעל שלא יערכו הפגנות, הרי זה נצחון של האמת!

כה. ויש בענין זה הפקרות גדולה יותר — שעלתה בדעתם המצאה חדשה:

הם אירגנו שישלמו כסף — שנאסף מתרומות ("אֶפִּילֶס") של יהודים — לנערות או נערים שיטלפנו ליהודים שגרים ברוסיה — שהרי ניתן למצוא את מספרי הטלפון שלהם בספר טלפונים... — ויאמרו להם: הלו!... מה שלומכם, "קאָק פּאַזשיוואַיעש" (מה נשמע, איך החיים), וכיו"ב, באמרם שעיי"ז יעזרו להם!... יהודי רוסיה לא מבקשים זאת, ואין להם צורך בכך, אבל הם רוצים להראות את דאגתם ליהודי רוסיה, ולכן מטלפנים אליהם פעם ועוד פעם, להראות שדואגים להם!... ואח"כ מפרסמים שהם אלו שדואגים ופועלים לטובתם של יהודי רוסיה!...

אך האמת היא, שלא זו בלבד שבשיחות טלפוניות אלו אין שום תועלת, אלא אדרבה: עיי"ז יורדים לחייהם, וגורמים להם צרות — כפי שמבין כל מי שידוע את המצב ברוסיה, שמי שמקיים קשרים עם חוץ-לארץ, הנה מיד למחרת קוראים לו מהבולשת הרוסית ומתחילים לחקור ולדרוש אותו ע"ד קשרים אלו, כך, שזהו היפך טובתם של יהודי רוסיה, ובמילא, הרי זו רשעות גדולה לעשות כן!

האם היית פעם ברוסיה, ויש לך מושג איך נראים החיים תחת המשטר הקומוניסטי?! איך אתה עושה דבר כזה שאפילו ילד קטן מבין שיכול להזיק לריבוי יהודים שנמצאים שם?! — גם מי שסבור שיש תועלת בהפגנות, ברור אצלו שדבר זה רק יכול להזיק!

ולהעיר: אלו שעושים בפועל את השיחות הטלפוניות הנ"ל — לא יודעים כל פרטי הדברים, וסבורים באמת שהם עושים דבר טוב; הטענה היא למנהיגים שלהם, שהרי הם יודעים שכל הפעולות האלו אינם טובות — הן ההפגנות, ועאכו"כ השיחות הטלפוניות, והם אלו שאשמים בכך.

כו. בה בשעה שהם מנסים ליצור רושם שהם דואגים לטובתם של יהודי רוסיא, הנה בפועל גורמים הם את ההיפך, כיון שבאמת כוונתם רק להגדיל את שמם!

אם רצונך לעזור ליהודי רוסיא — הרי ישנם אלו שכבר יצאו משם בחוסר כל, וזקוקים לעזר וסיוע, וא"כ, למה אינך עושה מאומה לעזור להם!?! ...

אלא מאי, כוונתו אינה לעזור ליהודי רוסיא, אלא רק להגדיל את שמו, שיפרסמו שהוא זה שעוזר ליהודי רוסיא, ויעניקו לו מדלי... ולכן אינו מעוניין לעזור ליהודים שכבר יצאו משם, כיון שמזה לא יהי פירסום!

ועוד ענין שממנו מוכח עד כמה "נוגע להם" לעזור ליהודי רוסיא: באסיפה גדולה שבה דנו אודות יהודי רוסיא, נעמד אחד המשתתפים והציע, שכיון שיש ברוסיא למעלה מ-2 מליון יהודים שאין בכוונתם לצאת משם, מאיזו סיבה שתהי', יש להשתדל לעזור להם במקומם — אינני יודע אם כוונתו היתה רק לעזר בגשמיות או גם לעזר ברוחניות, אבל בכל אופן, יכולים לעזור להם הן בגשמיות והן ברוחניות, שיהיו להם בתי-כנסת, מקוואות, שחיטה וכו'.

ומיד לאחרי שהעלה הצעה זו, שוב לא רצו לשמוע יותר את דבריו, ונטלו ממנו את רשות הדיבור, וביזו אותו וזרקוהו מכל הדלתות, בבחינת "לא יבוא בקהל"...

וכל זה למה — בגלל שלא דיבר לפי הקו שלהם, שהרי הם סבורים שכל היהודים צריכים לצאת משם, ואילו הוא דיבר אודות עזר וסיוע לאלו שלא רוצים לצאת משם.

כולם יודעים שיש שם יותר מ-2 מליון יהודים שלא רוצים לצאת משם, ואעפ"כ, לא רוצים לעזור להם — בגלל שלא יקבלו כבוד על זה; כל סיבת התעסקותם בענינם של יהודי רוסיא, היא, רק כדי שיפרסמו שהם אלו שעושים זאת, ולכן לא נוגע להם לעזור לאלו שנשארים שם, כיון שבגלל זה לא יפרסמו אודותם.

כז. ונחזור לעניננו — כאמור לעיל (סכ"ג) שכל הסיבה שמעריכים

את הנושא של יהודי רוסיא היא רק בגלל שאין מה לענות בנוגע לענין של "מיהו יהודי", שזהו הנושא העיקרי שנוגע עכשיו.

ובכן:

מה שטוענים שבגלל הצורך בדמוקרטי' אי אפשר לקבוע בחוק שגיור חייב להיות כהלכה, הנה נוסף על האמור לעיל (סכ"ב), יש להתייחס למאורע שאירע אצלם, שבו רואים כיצד הם מנהלים "דמוקרטי'":

באסיפה שנערכה בין המנהיגים שלהם, החליטו — לאחרי שנערכה הצבעה וכולם הסכימו לכך — שאלו שנבחרו למנהיגים יותר משתי פעמים, צריכים לעלות לא"י, ורק בתנאי זה יוכלו להיבחר פעם נוספת.

ולאחרי כן נעמדה אשה אחת, ואמרה, שאם יקיימו פס"ד זה, אזי יפסיקו לתרום כסף לא"י.

וכשמעו מילים כאלו, שבגלל זה יפסיקו לתרום כסף — גייסו מיד עורך-דין וכו', שימצא דרך כיצד להשתיק ולבטל את הפס"ד, ולהחזיר את המצב לקדמותו, וכך נעשה בפועל.

וכאן רואים איך מנהלים "דמוקרטי'": למרות שהי' פס"ד שכולם הסכימו עליו, הנה בשמעם שזה יזיק בעינינו כספיים, סידרו מיד — באופן חשאי — שיתבטל הפס"ד והכל ישאר כמקודם.

ומזה מוכח, שכאשר רוצים, יכולים לבטל חוק, וא"כ, יכולים לעשות זאת גם בנוגע לחוק של "מיהו יהודי", ואין הדבר תלוי אלא ברצונם.

ויה"ר שמכאן ולהבא תהי' העסקנות באופן שלא יחפשו רק את התועלת האישית, אלא ידאגו לטובת בנ"י בכל מקום שהם, ואז, יבטל החוק הנ"ל, ויבטלו גם כל הגזירות שבדומה לזה; וכאשר יבטלו את החסרון בעינינו שבין אדם לחבירו, אזי יתבטל גם החסרון בעינינו שבין אדם למקום.

כח. בנוגע להערות אאמו"ר — יש לבאר השייכות של ג' הלשונות "זכייא נקיי' ברירה" לג' הענינים דנר"נ, מחשבה דיבור ומעשה, מ"ע ומל"ת ולימוד התורה:

הלשון "ברירה" מורה על מעמד ומצב שיש שני דברים שמעורבים זה בזה, וצריך להפרידם כו', והיינו, שהטוב נמצא יחד עם הרע, וצריך

לבררו — שזוהי העבודה הכי קשה, כיון שצריך להתעסק עם הפסולת שנמצאת בדרגא שלו כו'.

ולמעלה מזה — "נקי"י, שכבר נתברר הרע, אבל עדיין יש צורך לשטוף ולהעביר ("אַרְאָפְשוּוּיִנְקֵעֵן") את הרע.

ואילו "זכייא" מורה על מעמד ומצב שכבר נודרך לגמרי.

וזהו ג' הענינים דלימוד התורה, מצוות לא תעשה ומצוות עשה: לימוד התורה — ענינו לפעול בעולם, היינו, שיש לו עסק עם העולם ופועל בו בירור כו' ("ברירה").

במצוות לא תעשה — נמצא האדם אמנם למעלה מהרע, אבל עדיין יש צורך לשטוף ולהעביר את הרע כו' ("נקי"י").

ואילו מצוות עשה הם בדרגא הכי נעלית — למעלה לגמרי משייכות לרע ("זכייא").

ועד"ז י"ל בנוגע לשייכות ד"זכייא נקי"י ברירה" עם שאר הענינים, ע"פ המבואר בכמה מקומות.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה להכריז אודות זמן ה"מלוה מלכה" לטובת הגמ"ח¹¹⁸, וכנהוג, שמנהל הגמ"ח יאמר דבר-תורה (ויכול להיות באופן דמועט המחזיק את המרובה), ובחבישת "שטריימל".

לאחרי תפלת מנחה התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן הניגון "ואני אבטח בכך"].

(118) ראה גם מכתב יום שלישי שהוכפל בו כי טוב, פ' אם כסף תלוה את עמי שנה זו (אג"ק חכ"ז ע' שלב ואילך).